

Спеціалізованій вченій раді Д 35.154.01
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України»

ВІДГУК ОПОНЕНТА

на дисертацію Левицької Ольги Олександрівни на тему «Забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону в умовах міграційних викликів», подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Актуальність теми дослідження

Війна, що розпочалася у 2014 році та переросла у повномасштабну війну з лютого 2022 року, спричинила істотну дестабілізацію соціальної і економічної систем України та її регіонів. Її екзистенційними викликами стали: значні обсяги зовнішньої міграції населення (біженців), що призвели до руйнування соціальної та виробничої інфраструктури, дестабілізації ринків праці і зайнятості, «вимивання» трудових ресурсів, погіршення інтелектуально-кадрового капіталу підприємств та обумовили проблеми дефіциту фахівців окремих професій на регіональних ринках праці. Це об'єктивно розвинуло цілу низку критичних соціально-гуманітарних викликів та загроз рівня національної безпеки країни.

Їх нівелювання в значній мірі залежить від тривалості війни, її наслідків та безпекової ситуації. При тому, як справедливо зазначає здобувачка у вступній частині дисертації, і відносно подолання існуючих загроз, і для повоєнного відновлення регіональних соціально-економічних систем особливо актуальним стає вирішення завдання забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону. Така політика безпосередньо корелює зі забезпеченням зайнятості та зниженням рівня безробіття, обмеженням міграційних (особливо зовнішніх) аспірацій населення, зростанням доходів населення і зниженням проявів його соціальної вразливості, а також подоланням таких викликів, як поглиблення проблеми депопуляції населення, скорочення зайнятості та кількості робочих місць через припинення діяльності підприємств, звуження

виробничих потужностей, зростання прекаризації на ринку праці, розвиток галузево-структурних дисбалансів та посилення кадрових проблем на ринках праці регіонів. Важливо враховувати і нові системні виклики – наслідки дестабілізації регіональних соціально-економічних систем (еміграція вузькоспеціалізованих та висококваліфікованих фахівців, «мізків» та інтелектуального капіталу, а також зовнішня міграція бізнесу, підприємницького капіталу, ноу-хау, інновацій, об'єктів інтелектуальної власності і т. п.).

Вказане актуалізує потребу в здійсненні цілеспрямованої політики щодо забезпечення конкурентоспроможності регіональних ринків праці в умовах посилення міграційних процесів у регіонах України.

Таким чином, дослідження Левицької О. О. на тему «Забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону в умовах міграційних викликів» є актуальним і важливим завданням для обґрунтування теоретико-методологічних основ та розроблення прикладних рекомендацій зі забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону в умовах міграційних викликів.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація Левицької О. О. виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт:

- ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» а саме: «Формування і використання територіальних міграційних систем для забезпечення сталого розвитку регіонів» (№ ДР 0112U000462); «Соціально-економічна захищеність мігрантів: загальнонаціональний та регіональний вимір» (№ ДР 0113U000106); «Проведення аналітичного дослідження з визначення динаміки та структури незайнятого економічно активного населення Львівської області» (№ ДР 0116U008739); «Структурні зміни прикордонних ринків праці у координатах соціальної та економічної ефективності» (№ ДР 0116U00774); «Механізм регулювання міграції населення в умовах трансформації регіональних ринків праці» (№ ДР 0116U004032); «Міграційна активність населення Карпатського регіону» (№ ДР 0119U002010);

«Механізми проактивної політики зниження соціальної вразливості населення (на прикладі Карпатського регіону України)» (№ ДР 0121U112014);
«Трансформація моделі просторового розвитку України» (№ ДР 0122U002055);

- Національного фонду досліджень України, а саме «Міграційні втрати молоді: імітаційне моделювання та сценарне прогнозування у контексті збереження людського потенціалу для повоєнної відбудови України» (№ 2022.01/0074).

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і пропозиції, які містяться у дисертації, базуються на фундаментальних положеннях економічної науки, забезпечуються застосованою методологією дослідження, проведеним критичним аналізом вітчизняних і зарубіжних джерел з досліджуваних питань, законодавчих та нормативних актів, даних офіційних матеріалів Державної служби статистики України, Державної служби зайнятості України, результатів власних досліджень і розрахунків з проблем функціонування і забезпечення конкурентоспроможності регіональних ринків праці, міграції населення, міграційної безпеки та розвитку регіонів, Інтернет-ресурсів тощо.

Для виконання поставлених завдань у роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового дослідження, а саме: історико-філософський, діалектичний методи, аналіз і синтез (для вивчення еволюції функцій та моделей розвитку ринку праці); узагальнення і систематизації (в розробці теоретико-концептуальних положень конкурентоспроможності ринку праці регіону, удосконаленні теоретичного базису міграційних процесів та міграційної безпеки); системного підходу, теорію конкурентних переваг, принципи комплементарності (для характеристики структури та логіки формування конкурентоспроможності ринку праці, побудови концептуальної моделі її аналізу, систематизації чинників та умов формування конкурентних переваг і вад регіональних ринків праці, розробки стратегічних пріоритетів політики зміцнення конкурентоспроможності ринку праці регіону та регулювання міграційних

процесів, обґрунтування інструментів реалізації зазначеної політики); методи структурно-логічного та економетричного аналізу (при розробленні методології дослідження конкурентоспроможності регіонального ринку праці та удосконаленні методико-прикладних засад аналізу міграційної безпеки); статистичного аналізу та групування, композиційного оцінювання, теорії чутливості, рангового підходу (під час аналізування сучасного стану, тенденцій і структурних змін регіональних ринків праці, оцінювання рівня конкурентоспроможності ринку праці та групування регіонів за композиційним індексом, аналізування параметрів міграційної безпеки регіону); методи тестування на каузальність (під час виявлення міжсистемних причинно-наслідкових зв'язків між параметрами ринку праці регіону та міграції населення); економіко-математичного моделювання (для встановлення взаємозв'язку конкурентоспроможності ринку праці та міграційної активності у регіоні, при моделюванні залежності соціально-економічного розвитку регіону від конкурентоспроможності ринку праці); теорія інституціоналізму (для аналізу інституціонального забезпечення конкурентоспроможності регіонального ринку праці та зміцнення міграційної безпеки); стратегічного аналізу (у побудові матриці стратегічного позиціонування регіонів за темпами поступу економіки, інтенсивністю міграції та рівнем конкурентоспроможності ринку праці, в обґрунтуванні стратегічних пріоритетів та інструментарію проактивної політики зміцнення конкурентоспроможності ринку праці регіону в умовах міграційних викликів.

Оцінка наукової новизни дисертації

До основних результатів дисертації, які містять наукову новизну, слід віднести низку теоретико-методологічних положень та прикладних рекомендацій зі забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону в умовах міграційних викликів, а саме науково новими слід уважати отримані результати, які стосуються:

1) удосконалення та подальшого розвитку *теоретико-методологічних засад дослідження:*

– набули подальшого розвитку теоретико-методичні засади

конкурентоспроможності ринку праці за рахунок обґрунтування її сутнісно-змістових характеристик (здатності до конкурентної боротьби за внутрішній і зовнішній людський ресурс, збереження інтелектуально-кадрового потенціалу економіки завдяки якісному конкурентному середовищу та ефективному регулюванню) та розробки інституційно-суб'єктного підходу до дослідження як відкритої динамічної системи, що поєднує дві ключові підсистеми – інститутів-учасників та інститутів-регуляторів сфери праці і зайнятості (п.р. 1.2 на с. 74-88 дослідження);

– обґрунтовано положення буферно-бустерної моделі конкурентоспроможності ринку праці регіону, в основу якої закладено здатність ринку праці, з одного боку, протидіяти внутрішнім і зовнішнім макроекономічним збуренням, зберігаючи економічну систему регіону, передусім в частині соціально-трудова відносин і зайнятості, у стані відносної стійкості та зменшуючи міграційні втрати населення, а, з другого боку, прискорювати економічне зростання шляхом збереження і розвитку інтелектуально-кадрового, фінансово-інвестиційного, інноваційно-технологічного потенціалу регіону, залучення якісного міграційного ресурсу (п.р. 1.4 рукопису, с.110-123 дослідження);

– розроблено методологію комплексного оцінювання конкурентоспроможності ринку праці та аналізу її впливу на міграційну безпеку і розвиток регіону (с. 132-152 дисертації);

– удосконалено концептуальні положення забезпечення конкурентоспроможності ринку праці, зокрема в економічному, соціальному та безпековому аспектах; за рахунок такого підходу визначено орієнтири-тригери реалізації механізмів її посилення та виокремлено нові детермінанти актуалізації регулювання ринку праці регіону на базі безпекової концепції розвитку, що полягає у врахуванні безпеки праці і людських ресурсів, а також міграційної безпеки з виокремленням її у самостійний напрям регіональної політики (п.р. 2.2 на с. 153-160 роботи);

- розвинуто науково-методичний підхід до оцінювання міграційної безпеки регіону, який передбачає побудову системи критичних показників інтенсивності міграції та фактичного і скоригованого міграційного заміщення

населення, що дозволяє ідентифікувати та групувати регіони за ступенем сумарних втрат населення, а також виявляти рівень «міграційно-природного знелюднення» як одного з критеріїв послаблення міграційної безпеки регіону (п.р. 2.2 на с. 162-171 роботи);

2) удосконалення *методології аналізування* конкурентоспроможності регіонального ринку праці та міграційних викликів у країні:

– розроблено науково-методичний підхід до аналізу взаємозалежності конкурентоспроможності ринку праці та інтенсивності міграційних процесів у регіоні шляхом виявлення динамічних збурень змінних та імпульсів, апробація якого дозволяє підтверджувати / спростовувати наявність стійкого зв'язку упродовж усіх часових періодів у випадку зовнішньої еміграційної активності (регіон → закордон) із послабленням імпульсу у віддаленій перспективі, та тісного зв'язку у короткостроковому періоді у випадку внутрішньої еміграційної активності (регіон → інший регіон) (п.р. 3.2, с. 210-233 дослідження);

– розроблено методологію аналізу впливу конкурентоспроможності ринку праці на міграційну безпеку і розвиток регіону, на основі якої виявлено зв'язки компонентів конкурентоспроможності ринку праці із показниками внутрішньої і зовнішньої міграційної активності населення та із параметрами соціально-економічного розвитку регіону, а також встановлено *критичні* (для міграційної безпеки і зростання економіки) та *оптимальні* (за яких еміграційна активність знижується при висхідній динаміці економічного розвитку) діапазони конкурентоспроможності ринку праці (п.р. 4.1, с. 277-287 роботи);

3) подальшого розвитку *методико-прикладних засад* забезпечення конкурентоспроможності регіонального ринку праці та зміцнення міграційної безпеки:

– набули подальшого розвитку інструменти інституціонального забезпечення функціонування ринку праці регіону у проєкції посилення його конкурентоспроможності та усунення існуючих недоліків міграційної політики за рахунок узгодження можливостей і пом'якшення впливу євроінтеграції, врахування регіональних особливостей і цілеорієнтованості на зміцнення міграційної безпеки, а також імпорту інститутів й інституційного забезпечення

(інституціональні патерни), інституційних змін та трансформацій («тверді» інструменти), гармонізації інститутів й інституціонального забезпечення («м'які» запобіжники безпеки й розбалансування), інноватизації інституціонального забезпечення (новітні інститути та правила) (п.р. 4.2, с. 290-306 дослідження);

– розроблено концепцію проактивної політики зміцнення конкурентоспроможності ринку праці регіону на засадах безпеки та інклюзивності з механізмами стимулювання місцевого економічного розвитку, ефективнішого використання підприємницьких, працересурсних та економічних активів громад і забезпечення міграційної стабільності регіону, що може реалізуватися за наступними чотирма векторами: (1) подолання зумовлених війною викликів розвитку ринку праці та збереження людських ресурсів, (2) забезпечення потреб і використання можливостей повоєнної відбудови на основі максимальної інклюзії у ці процеси суб'єктів ринку праці (новітні пріоритети), (3) усунення системних проблем і перешкод функціонуванню ринку праці як чинників виштовхування населення, (4) зменшення мікро- та макроструктурних асиметрій в частині створення робочих місць, оплати праці, зайнятості, підготовки, розміщення і використання інтелектуально-кадрових ресурсів (класичні пріоритети) (п.р. 5.1 на с. 330-348 дослідження);

– удосконалено засади політики забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону за рахунок, по-перше, обґрунтування елементів превентивного механізму регулювання соціально-трудоких відносин і сфери зайнятості регіону в умовах збільшення міграційних викликів та, по-друге, визначення інституційних соціально-захисних та інноваційно-розвиткових запобіжників (с. 350-366 дисертації);

– розроблено науково-прикладний підхід до реалізації проактивної політики забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону, який орієнтований на досягнення таких стратегічних пріоритетів, як збалансування ринку праці і розвиток нових прогресивних форм зайнятості; створення конкурентоспроможних робочих місць у базових видах економічної діяльності та в галузях-драйверах економіки; активізація розвитку малого бізнесу;

забезпечення якості та посилення резильєнтності освітньо-наукової сфери; підтримка ВПО і сприяння зворотній міграції населення; зміцнення потенціалу місцевого економічного розвитку (п.р. 5.4 на с. 385-403 дослідження).

У дисертації наявні й інші наукові розробки та положення, які містять наукову новизну та спрямовані на вдосконалення процесів забезпечення конкурентоспроможності регіонального ринку праці в умовах міграційних викликів і загроз.

Відтак, основні положення дисертації є достатньо повними і обґрунтованими з високим ступенем наукової аргументації та новизни.

Практичне значення одержаних результатів дисертації

Повнота впровадження рекомендацій за результатами дослідження Левицької О. О. підтверджується документами установ та організацій, відповідальних за організацію та реалізацію державної політики в сфері забезпечення конкурентоспроможності ринку праці. Основні теоретичні та методологічні позиції дослідження доведені до рівня конкретних розробок, придатних до використання суб'єктами державного управління, зокрема: Комітетом з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної Ради України (довідки № 11/2020-11 від 19.11.2020 р., № 04-23/13-2021/179701 від 02.06.2021 р., № 319д9/15-2023/259659 від 24.11.2023 р.); Міністерством соціальної політики України (довідка № 15408/0/2-20/51 від 03.11.2020 р.); Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України (довідки № 7/31/16239-20 від 30.09.2020 р., № 7/36.2/18016-20 від 06.11.2020 р., № 7/34.5/4196-22 від 16.05.2022 р., № 7/16.1/4246-22 від 17.05.2022 р., № 7/14/65110-03 від 15.06.2022 р., № 4572/35/14-23 від 30.06.2023 р., № 20199/35/10-23 від 16.11.2023 р.); Державною міграційною службою України (довідка № 4.1-10015/3.1-20 від 31.12.2020 р.); Головним управлінням державної міграційної служби у Львівській області (довідки № 4601.16-9488/46.1-20 від 09.09.2020 р., № 4601.1-14039/46.2-23 від 16.11.2023 р.); Головним управлінням державної міграційної служби у Чернівецькій області (довідка № 137 від 10.09.2020 р.); Департаментом економічної політики Львівської обласної державної

(військової) адміністрації (довідки № 1-12-1188 від 12.12.2019 р., № 73/14-15 від 09.09.2020 р.); Львівським обласним молодіжним центром праці Львівської обласної державної (військової) адміністрації (довідка № 2/10 від 23.10.2020 р.); Івано-Франківською обласною державною (військовою) адміністрацією (довідка № 7069/1/1-20/01-140 від 16.09.2020 р.); Закарпатською обласною державною (військовою) адміністрацією (довідка № 4008/06-06 від 26.05.2022 р.); Львівським обласним центром зайнятості (довідка № 10-4344/0-18 від 06.12.2018 р.); Львівським обласним об'єднанням організацій роботодавців (довідка № 2/Я від 11.11.2020 р.); Львівською обласною асоціацією малого і середнього підприємництва (довідка № 02/19 від 02.12.2019 р.); Агенцією розвитку підприємництва жінок та молоді (довідка № 5/10 від 23.10.2020 р.); Агенцією регіонального розвитку Львівської області (довідка № 82 від 22.11.2023 р.).

Результати дослідження використовуються в освітньому процесі Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» під час підготовки здобувачів III-го рівня вищої освіти в межах освітньої компоненти «Регулювання ринку праці та міграційних процесів».

У цілому, основні положення і рекомендації дисертації є теоретично доведеними та ґрунтуються на результатах проведених досліджень.

Повнота викладення результатів дисертації у наукових працях

Основні положення дисертації опубліковано у 112 наукових працях, серед яких: 7 колективних монографій (9,31 д.а. належить особисто автору), 6 колективних наукових доповідей, 14 статей у наукових виданнях, включених до наукометричних баз даних Scopus і Web of Science (5 у вітчизняних, 9 у закордонних журналах), 23 статті у фахових наукових виданнях України, 3 статті в іноземних виданнях, 19 науково-аналітичних видань та методичних рекомендацій, 40 публікацій апробаційного характеру. Загальний обсяг наукових праць становить 271,12 д.а., з них автору належить 55,77 д.а.

Відтак, ознайомлення зі змістом дисертації, науковими публікаціями та текстом реферату дає підстави стверджувати, що викладені положення і результати дисертації базуються на вагомому теоретичному та

інструментальному фундаменті, є достовірними, обґрунтованими, такими, що пройшли необхідне обговорення у наукових колах та різні форми апробації.

Зміст, обсяг та рівень опублікованих матеріалів дисертації відповідають встановленим вимогам.

Академічна доброчесність та оформлення дисертації

Текст дисертації демонструє відсутність академічного плагіату, фабрикації або фальсифікації. Її написання відповідає стилістичним та граматичним нормам. Використовувані наукові терміни є стандартними та загально визнаними. Додатки до дисертації мають обґрунтовану релевантність і розширюють її основні позиції. Представлення завдань, результатів дослідження, наукової новизни, висновків та рекомендацій у дисертації є легким для сприйняття, логічно побудованим та має чітку структуру.

Відповідність роботи паспорту спеціальності

Дисертація відповідає таким пунктам паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка: 1. Фундаментальні теоретичні та науково-практичні проблеми соціально-економічного розвитку продуктивних сил країни та регіонів. 5. Моніторинг і стимулювання соціально-економічного розвитку держави та регіонів і просторової асиметрії розміщення продуктивних сил. 6. Теоретичні та методологічні засади й механізми подолання соціально-економічної диференціації регіонів і депресивності просторового розвитку. 8. Методологічні проблеми управління економічним розвитком регіонів і принципи, форми та заходи регіональної політики. 11. Теоретичні та прикладні проблеми підвищення конкурентоспроможності держави та регіонів і шляхи їх вирішення.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Попри загальну позитивну оцінку результатів наукового дослідження Левицької О. О., дисертація не позбавлена зауважень і дискусійних положень, які можуть стати предметом обговорень під час захисту:

1. У визначенні міграційної безпеки (с.96) та подальшому розгляді її

змісту та особливостей (с.153-160), авторка наголошує на потребі врахування національних інтересів та постійному моніторингу ризиків на різних рівнях їх прояву. Водночас, в подальшому аналізі міграційної безпеки та її зв'язків з розвитком ринку праці основна увага акцентується на кількісних чинниках, зокрема міграційному прирості населення. З огляду на обґрунтовану попередньо концепцію та з урахуванням природи сучасних міграційних ризиків, доцільним є глибший аналіз міграційної безпеки, з урахуванням впливу не стільки кількісних, як якісних змін, зокрема, пов'язаних з соціокультурним статусом мігрантів та іншими демографічними характеристиками, важливими для успішної соціальної інтеграції в громади.

2. Однією з центральних ідей, що визначають наукову новизну дослідження, є авторський підхід до оцінки конкурентоспроможності ринку праці з урахуванням безпекових чинників (с.134 - 148). В пропонованій системі індикаторів комплексної оцінки конкурентоспроможності (с.145-147) варто було б більшою мірою врахувати концепцію гідної праці МОП та включити до інтегрального показника індикатори, що дають змогу оцінити застосування інструментів соціального захисту та їх ефективність, а також більшою мірою врахувати й інші індикатори рівності у сфері праці, крім врахованих показників гендерної рівності. Крім того, у групі показників інституційної спроможності ринку праці увага приділена швидше поточному, а не всьому ринку праці. У зв'язку з цим варто було б більшу увагу приділити розвитку інституційної взаємодії з недержавними інститутами, що мають вплив на ринок праці, особливо в контексті розвитку нових форм праці, на чому наголошено в теоретичній частині дисертації.

3. В системі чинників конкурентоспроможності ринку праці (с.145-147) доцільно було б врахувати показники, що характеризують зусилля роботодавців щодо професійного розвитку працівників, а також (в межах інституційної взаємодії) – чинники, що ілюструють розвиток співпраці закладів професійної освіти та бізнесу, формуючи таким чином чинники притягання (в тому числі іміджеві) в системі конкурентних переваг регіональних ринків праці.

4. Погоджуючись з вагомим науковим та прикладним значенням запропонованих автором маркерів безпеки і стійкості регіонів України (с. 165-

166), варто зауважити, що використання лише показників, визначених за статистичними даними щодо міграції, не може повною мірою ілюструвати ефективність міграційних процесів у фокусі безпеки регіонального розвитку. У зв'язку з істотним впливом на формування безпекового середовища чинників, які не підлягають офіційним статистичним спостереженням, доцільним є доповнення системи маркерів результатами соціологічних опитувань населення (постійного та мігрантів) щодо їх сприйняття безпеки та комфортності проживання та праці, а також сприйняття змін ринку праці під впливом міграції. Такі результати могли б суттєво доповнити групу показників збалансованості міграційних потоків та міграційного заміщення населення, а також бути основою оцінки передумов формування ризиків, пов'язаних з міграцією.

5. У п.2.3 роботи (с.172-186) автором детально висвітлені чинники конкурентних переваг та перешкод розвитку регіональних ринків праці. Водночас, характер впливу цих чинників переважно визначається автором як негативний. Погоджуючись з переважанням загроз над можливостями в цьому аспекті, варто наголосити водночас на тому, що значною мірою міграційні тенденції мають і позитивний вплив (особливо щодо міграції ВПО) на регіональні ринки. Такі наслідки варто було б детальніше дослідити в роботі, особливо з огляду на професійно-кваліфікаційні зміни у структурі економічно активного населення регіонів та появу нових можливостей економічного зростання, навіть в умовах війни.

6. Аналізуючи структурні зміни на регіональних ринках праці (с.190 - 210), автору варто було б дослідити також зміни попиту та пропозиції в розрізі окремих професій, що є важливими для розвитку ринків праці з переважанням інтелектуальної зайнятості та формують основи посилення конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі.

7. Надзвичайно великий інтерес та поштовх для наукової дискусії має обґрунтований дисертанткою «ефект буфера» (с.123-125, с.267-288) та методичний підхід до визначення оптимальних та критичних значень міграційної активності у взаємозв'язку з конкурентоспроможністю регіонів. Водночас, вважаємо, що така розробка виграла б, якби в ній було враховано не

лише важливість стримування сукупних міграційних втрат населення, але й часткові показники, які, на наш погляд, є важливішими з огляду національної безпеки та перспектив відтворення економіки. Зокрема, важливо врахувати якісні характеристики мігрантів, передусім освітньо-кваліфікаційні та гендерно-вікові.

8. В системі стратегічних завдань та пріоритетів політики забезпечення конкурентоспроможності регіонального ринку праці (с.318-327) більшу увагу варто було б приділити рееміграції інтелектуальних мігрантів, оскільки такі втрати визначені на с.106-107 як один з найбільших міграційних викликів.

Водночас, висловлені зауваження не зменшують високий рівень вагомості отриманих наукових результатів і загалом позитивної оцінки дисертаційної роботи Левицької О. О.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Левицької Ольги Олександрівни «Забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону в умовах міграційних викликів» за змістом відповідає паспорту спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Зміст і структура дисертації відповідають визначеній меті, що дозволило вирішити важливу наукову проблему, яка полягає у науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних основ та розробці прикладних рекомендацій зі забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону в умовах міграційних викликів. Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, відзначається науковою новизною і практичною значимістю результатів. Результати дослідження викладені згідно з вимогами наукового стилю з кваліфікованою інтерпретацією основних положень, які випливають із власних досліджень авторки.

Реферат за своїм змістом відповідає основним положенням, висновкам і пропозиціям, що викладені в дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, представлені дисертанткою у рефераті, належним чином розкриті та обґрунтовані у дисертації.

Положення та результати дисертаційної роботи відповідним чином оприлюднено, а наукові розробки мають належний рівень практичного впровадження.

Зазначене дає підстави для висновку, що дисертаційна робота Левицької О. О. на тему «Забезпечення конкурентоспроможності ринку праці регіону в умовах міграційних викликів» є завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам, які встановлені до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, відповідно до пп. 7-9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 р. № 1197 із відповідними змінами, а авторка дисертації – Левицька Ольга Олександрівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

**Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри трудових ресурсів і підприємництва
Національного університету водного
господарства та природокористування**

Міщук Г. Ю.

**Підпис Міщук Г.Ю. засвідчую
Вчений секретар НУВГП**

Сасюк З. К.